

Rapport fra stiftsrejse til Sverige og Finland

30. september til 9. oktober 2024

Formål med stiftsrejsen

Stiftsudvalget for Kirken i Verden har tradition for hvert andet år at arrangere en åben stiftsrejse. Hovedformålet er altid at gøre deltagerne bekendt med kirkelivet i andre lande – i dette tilfælde Sverige og Finland – og hente inspiration med hjem til kirkelivet i Viborg Stift. Derudover er det også ønsket, at deltagerne på rejsen skal få gode sociale og kulturelle oplevelser som på enhver anden grupperejse.

Overvejelser om årets rejsemål

Sverige og Finland var valgt af flere forskellige årsager:

- Det er altid interessant at undersøge, hvordan kirker i samfund, der ligner vores, ser ud. Hvordan organiserer de sig? Hvilke aktiviteter tilbyder de? Hvilke udfordringer har de, og hvordan løser de dem?
- Finland er ydermere interessant, fordi det er et land, der både har en luthersk og en ortodoks folkekirke, hvilket måske kan være til inspiration for os i en tid, hvor mange ortodokse kristne – særligt fra Østeuropa – kommer til vores land.
- Det var et bevidst grønt valg at vælge et rejsemål, der kunne nås med bus frem for fly. Rejseformen muliggjorde desuden stoppene i Vadstena og Stockholm.

Deltagere

Der var tilmeldt 21 til rejsen, hvilket var i underkanten i forhold til at få turen til at løbe rundt (se økonomi). Tre måtte siden melde fra på grund af sygdom og dødsfald, så rejsegruppen endte med at bestå af 18 deltagere samt to rejseledere. På nær to af deltagerne (og rejselederne) var alle pensionister. De fleste havde en eller anden form for folkekirkeligt engagement i Viborg Stift – nogle var nuværende, tidligere eller kommende menighedsrådsmedlemmer, nogle var medlemmer af Stiftsudvalget for Kirken i Verden eller provstikomiteer for ydre mission, nogle var engageret i Y's Men/Y's Menetter, nogle var engageret i kirkeligt organisationsarbejde. Der var også en håndfuld pensionerede præster. Nogle havde tidligere været med på en stiftsrejse, for andre var det første gang.

Økonomi

Rejsen blev gennemført med en deltagerpris på 14.450 kr. Prisen inkluderede transport med bus og færge (inkl. kahyt), overnatning på firestjernede hoteller, halvpension og enkelte entré-udgifter. At tre måtte melde fra kort før afrejse påvirkede ikke det overordnede rejsebudget, da det skete efter frameldingsfristen. Stiftsudvalget havde budgetteret med et underskud på rejsen på 20.000 kr. Det reelle underskud blev 11.560 kr.

Rejsens program – dag for dag

Dag 1: Vadstena

Tidlig afgang fra Viborg og Herning. Om eftermiddagen besøg i Vadstena Klosterkirke og deltagelse i vesper. Om aftenen indkvartering på First Hotel Central i Norrköping og middag.

Dag 2: Stockholm

Fælles gåtur i Gamla Stan. Besøg i Storkyrkan og deltagelse i middagsbøn ved lysgloben. Fri eftermiddag. Om aftenen indkvartering i kahytter på Viking Line færgen til Turku (Åbo) og middag.

Dag 3: Turku (Åbo)

Om formiddagen besøg i domkirken og på slottet. Fri eftermiddag. Om aftenen indkvartering på Hotel Scandic Grand Marina Helsinki (Helsingfors), middag og aftensang.

Dag 4: Porvoo (Borgå)

Om formiddagen besøg i domkirken og samtale med domprovst Mats Lindgaard fra den svenske domkirkemenighed. Fri eftermiddag. Sidst på eftermiddagen gåtur i Sipoonkoiven Nationalpark (2,5 km). Middag på hotellet og i forbindelse med aftensang: orientering om arbejdet i Stiftsudvalget for Kirken i Verden.

Læring fra samtalen med Mats Lindgaard:

- Vi fik en fornemmelse for, hvordan **sameksistensen** mellem den finske og den svenske del af kirken er. I Porvoo (Borgå) består den finske menighed af omkring 22.000 medlemmer, mens den svenske består af cirka det halve. De deler bygninger og faciliteter, men har tilsyneladende ikke fællesskab om gudstjenester og aktiviteter.
- Det var interessant at høre om deres arbejde med involvering af **lægpersoner**. Alene i den svenske menighed har man otte gudstjenestegrupper bestående af 5-7 lægpersoner. Gruppen mødes og planlægger gudstjenesten ti dage i forvejen. Udover gruppens lægpersoner deltager også kantoren/kirkemusikeren og den eller de præster, der medvirker ved gudstjenesten. På planlægningsmødet gennemgår de også søndagens evangelietekst og kommer med input til prædikenen. På baggrund af oplæg fra kirkemusikeren/kantoren bestemmer gruppen desuden, hvilken musik og hvilke salmer der skal spilles/synges ved gudstjenesten. Lægpersonernes opgaver i forbindelse med selve gudstjenesten er typisk at byde velkommen, læse tekster, medvirke i kirkebønnen og udføre praktiske opgaver. Processen tager meget længere tid for de ansatte, men det skaber stort engagement.
- Det var bemærkelsesværdigt, så mange lønnede **ansatte** der er ved kirken. I den svensktalende menighed alene er der syv fuldtidspræster, tre fuldtidsansatte kantorer, tre fuldtidsansatte diakoner, tre fuldtidsansatte ungdomsmedarbejdere, tre fuldtidsansatte familiearbejdere og to og en halv fuldtidsansatte administrative medarbejdere. Pengene kommer fra kirkeskat – i Porvoo (Borgå) er kirkeskatten 1,45 procent.
- Vi hørte også om den finske kirke store succes med **konfirmandarbejde**. Næsten 100 procent af de 15-årige medlemmer deltager i konfirmationsforberedelsen (i nogle sogne er det over 100 procent). Det vigtigste element er en konfirmandlejr på en uge i løbet af sommeren. Derudover mødes de cirka fem gange om foråret – typisk om eftermiddagen eller om aftenen. Hvert år har den svenske forsamling i Porvoo (Borgå) mellem 150 og 200 konfirmander, som de fordeler på cirka otte hold og lige så mange lejre. Mange medarbejdere – ikke frivillige – deltager i lejrene. Mange menigheder ejer deres egen lejrbygning. Konfirmandarbejdet er helt adskilt fra skolen.

Dag 5: Helsinki (Helsingfors)

Buschaufføren holdt fridag, så vi blev i Helsinki og gik fra sted til sted. Første stop var Kirkens Hus, hvor vi mødte fem repræsentanter fra Den finske lutherske kirke, der fortalte os om kirkens børne- og ungdomsarbejde, økumeniske relationer og hjælpen til ukrainske flygtninge. Personerne, vi mødte, var: Kimmo Kääriäinen, direktør for Afdelingen for Internationale Relationer; Mikko Wirtanen, uddannelses-

og undervisningskonsulent; Ulla Siirto, koordinator for indsatsen over for ukrainere; Riikka Porkola, koordinator for arbejdet blandt finner i udlandet; Tomi Karttunen, chefsekretær for økumeniske relationer og teologi; Ari Ojell, sekretær for økumeniske relationer og teologi. Efter oplæg og samtale inviterede de os på frokost på en nærliggende restaurant. Dagens andet besøg var i Klippekirken på Tempelpladsen, hvor kirkens turistchef fortalte os om kirkens historie og arkitektur. Det tredje og sidste besøg var i den ortodokse domkirke, Uspenski Katedralen, hvor den ortodokse præst og tidligere generalsekretær i Conference of European Churches, Heikki Huttunen, viste os rundt og fortalte om den ortodokse kirke i Finland. Om aftenen middag på hotellet og aftensang/informationsmøde.

Læring fra besøg i Kirkens Hus 1:

- Mikko Wirtanen fortalte om kirkens materiale **"The Path"** ("Stien"), som er en model for undervisning af børn og unge i alderen fra 0-22 år. Materialet er inddelt i otte aldersgrupper à to år, på nær alderstrinnet 15 år, som er konfirmationsåret. Hver aldersgruppe arbejder ud fra et tema – for eksempel er temaet for de 0-2-årige: "gave" – Livet, børnene, dåben er gave. Der er 7.000 grupper for børn, hvor 61.000 børn i alderen 0-6 år deltager. Der er 3000 familiegrupper med 50.000 deltagere. Der arrangeres søndagsskole, klubber, lejre, events m.m. Der er 3.000 uddannede ledere, der tager hånd om aktiviteterne. For de 22+ årige har man en model der kaldes "The Millennial Path", hvor man er inddelt efter "profiler". Der er foretaget studier af, hvilken tilgang moderne mennesker har til værdier og holdninger. Menighederne skal tage udgangspunkt i disse profiler og udarbejde tilbud til de fire forskellige profiler: Kulturkristen, materialistisk, "Open-minded" og traditionelt troende. Kirkerne følger "The Path" i større eller mindre grad. Alle kirker er dog forpligtet på konfirmationsmodellen.
- **Konfirmation** er en vigtig del af finske unges kultur. 73,3 % af alle 15-årige deltager i konfirmationsforberedelsen. I 2023 var det 48.000 unge 14-16-årige og 1.000 17-årige og ældre, der deltog i forløbet. Der er årligt ca. 20.000 unge ledere involveret i konfirmationsforberedelsen – det er unge, der vælger at være aktive i kirken efter deres konfirmation. Målet med forberedelsen er at styrke de unge i deres tro og udruste dem til et liv som kristne. Konfirmanderne inddeles i grupper af maksimalt 25. De mødes 4-5 gange i vinterhalvåret (6 mdr.) om eftermiddagen eller om aftenen. Om sommeren tager de på en uges lejr. Der er 80 timers undervisning. Konfirmandplanen er udarbejdet sammen med unge kirkemedlemmer og forskere og godkendt af biskopperne. Både den ortodokse kirke og pinsemenigheder har kopieret modellen.
- Kirken har god erfaring med at **samarbejde med børne- og skoleinstitutioner**. Man underviser børnene i deres institutioner og skoler. Når det handler om viden, deltager alle børn. Når der er tale om religiøs praksis, har skolen et alternativt program for dem, der ikke ønsker at deltage i dette.

Læring fra besøg i Kirkens Hus 2:

- Ulla Siirto fortalte om kirkens arbejde blandt de **ukrainske flygtninge**. Da krigen brød ud i 2022, var der 74.000 flygtninge, der fik midlertidigt ophold. I dag er der 46.000 ukrainere i landet. De har fået ret til at søge ophold i en kommune og har de samme rettigheder, som andre finner. De lutherske stifter har involveret sig i aktiviteter med ukrainerne. I det første år af krigen var der fokus på nødhjælp. I det andet år var der fokus på det psyko-sociale område. Der er en høj grad af frivillighed på området. Omkring 30 % af ukrainerne har fået arbejde i Finland. Samfundet yder stor støtte til ukrainerne. Der er en russisktalende menighed i Helsinki, og det er vigtigt for kirken, at den er et sted for alle uanset sprog. Den ortodokse kirke i Finland hører til patriarkatet i Konstantinopel. Der er et godt samarbejde mellem den lutherske og den ortodokse kirke. Mange ukrainere er kulturkristne.

Læring fra besøg i Kirkens Hus 3:

- Riika Porkola fortalte om Den finske lutherske kirkes internationale relationer. Finlands tætte **forhold til Rusland** ændrede sig i 2022. Grænsen blev lukket. Finland blev medlem af NATO og følger EU's internationale sanktioner. Biskopperne har opfordret til bøn for fred, udtrykt fordømmelse af invasionen og udtalt, at den er en synd mod Gud. Området Ingria og Karela var oprindeligt finsk, men det meste af området blev tabt til Rusland under vinterkrigen i 1939-40. Befolkningen i Ingria er etnisk finsk, men er russisktalende. Der er 45.000 ingrier i Finland nu. De fik lov til at rejse tilbage til Finland i 1990'erne. Der er 119 lutherske menigheder i Rusland med 2.500 medlemmer, den andenstørste er i Ingria. Kirken er medlem af både LWF (Det lutherske Verdensforbund) og ILC (Det internationale lutherske Råd).
- Ukrainske ledere fra ukrainske kirker har besøgt Finland, og det har givet en bedre kommunikation og større informationsstrøm om kirkernes situation i landet. Der er blevet dannet en arbejdsgruppe **"Pathways to Peace"** med deltagelse fra CEC's medlemskirker (Konferencen af Europæiske Kirker), ressourcepersoner fra Ukraine m.fl. De skal være opmærksomme på den ukrainske kirke, religionsfrihed, hvordan man kommunikerer om begivenheder, og hvilke konsekvenser det har. Der er tre hovedmål for arbejdet:
 1. At udvikle netværk for kirkeledere og forskere med henblik på at skabe en proces, hvor man forbereder sig på fred.
 2. At advokere for beskyttelse af kirker og søge midler til genopbygning af ødelagte kirker og kirkestruktur.
 3. At forbedre den økumeniske vision om fred.

I april 2024 foretog CEC-ledere og arbejdsgruppen en rejse til Ukraine for at styrke relationerne til kirkerne i landet og forståelsen af deres situation. CEC vil holde en samling i Warszawa i december 2024 om en kommende fred.

Læring fra besøg i Kirkens Hus 4:

- Tomi Kartunnen fortalte, at **Finlands Økumeniske Råd** blev dannet i 1917, og det er dermed det ældste mellemkirkelige råd i verden. Ærkebiskoppen i Den finske lutherske kirke er formand, og Tomi Kartunnen er medlem af rådet. Formålet med rådet er at forberede, implementere og følge det økumeniske arbejde i kirkerne, især i forhold til teologiske spørgsmål.
- I årenes løb har man haft mange **teologiske samtaler**: I 1970 og frem til 2022 med den russisk-ortodokse kirke. Siden 1989 har man haft dialog med den finske ortodokse kirke, og nu er denne vigtigere end nogensinde, da den finske ortodokse kirke er den eneste ortodokse kirke, der er med i rådet nu. Siden 1997 har der været samtaler med baptistkirken, og fra 1980'erne med pinse- og frikirkerne i landet. Der føres også samtaler med den svenske og finske katolske kirke, metodisterne og fra 2024 også med adventisterne.
- Man har et tidsskrift, "**Reseptio**", hvor man skriver om arbejdet og dets resultater.

Læring fra besøg i Kirkens Hus 5:

- Ari Ojell Fortalte om Den finske lutherske kirkes **venskabsmenigheder**, som er en levende del af deres internationale arbejde. Mange lægpersoner tager del i dette arbejde. 64 % af alle finske sogne har venskabsmenigheder i især Estland, Ungarn og Rusland (Den Ingriske kirke). Sidstnævnte vil man forsøge at bevare forbindelsen med i denne svære tid. De fleste venskabsmenigheder er lutherske, men der er også enkelte anglikanske og ortodokse.

Læring fra besøg i Uspenski Katedralen (Den finske ortodokse kirke):

- Fader Heikki Huttunen fortalte, at **kristendommen kom til Finland** både fra øst (den ortodokse kirke) og vest (den katolske kirke, senere den lutherske kirke). Den ortodokse kirkes historie i landet er tusind år gammel.
- Vi føler os hjemme i Finland, fortalte han. Der er 60.000 registrerede medlemmer, dvs. 1,2 % af befolkningen. Der er dog flere ortodokse end nogensinde, da migranter ofte ikke er registreret.
- I 1917 blev den ortodokse kirke **anerkendt** på lige fod med den lutherske kirke. Medlemmerne af kirken betaler kirkeskat. Kirken har adgang til mennesker, når de er på sygehuset, i fængsel eller i forsvaret. De har ret til ortodoks kristendomsundervisning i skolen. Parlamentet åbnes med en gudstjeneste, det nok er en luthersk gudstjeneste, men som bliver kaldt økumenisk, sagde han med et glimt i øjet.

>>

- Father Huttunen arbejder med de **ukrainske flygtninge** og fortæller, at der er to ortodokse kirker i Ukraine. Den ene har traditionelt været knyttet til Patriarkatet i Moskva, og den anden er en uafhængig ortodoks kirke. Og så er der den græskkatoleske kirke, der har en ortodoks liturgi, men er under den katolske kirke. Den finske ortodokse kirke er åben for alle ortodokse. Den første bølge af flygtninge på 30.000 mennesker kom fra russiskbesatte områder. Der kom en diakon fra Moskvapatriarkatets kirke. Diakonen blev ordineret til præst og er den første ukrainsk-ortodokse præst, der virker i Finland.
- De ortodokse er en **minoritet i Finland** og indgår derfor ofte i ”blandede ægteskaber”. I disse ægteskaber bliver 30 % døbt ortodoks og 70 % døbt luthersk. Det har med tiden ændret sig, efter at de ortodokse er blevet mere accepteret. Den finske ortodokse kirke anerkender dåb i Faderens, Sønnens og Helligåndens navn – også den lutherske.
- Den ortodokse kirke har ikke **konfirmation**, da konfirmationen sker umiddelbart efter dåben. Men alle døbte ortodokse 15-årige bliver inviteret til lejre ligesom i den lutherske kirke, da det er en normal del af den finske ungdomskultur at deltage i sådanne lejre. Og så holder man en festlig afslutning og gudstjeneste for familierne sidste dag på lejren. Det vigtigste mål er, at de unge kommer til at føle sig hjemme i kirken og at få dem til at forstå lidt mere af kirkens liv og blive venner med hinanden. Det er professionelle ungdomsmedarbejdere og frivillige, der leder lejrene. 80 % af kirkens unge deltager i lejrene.
- Den ortodokse kirke oplever i disse år det samme som i den lutherske kirke, at flere **unge mænd** interesserer sig for kirken. Huttunen tror det måske skyldes, at de søger tryghed i en meget urolig tid.
- Teologien i den ortodokse kirke er **konservativ**, men måden man omsætter denne teologi på, er meget forskellig. Præsternes tilgang til menneskelivet har altid været meget åben. Hvis man spørger en repræsentant for den ortodokse kirke om et teologisk emne, får man ofte et konservativt svar. Men hvis man kigger på, hvordan en præst møder mennesker, så vil man erfare noget andet.
- **Biskopperne** i den ortodokse kirke bliver valgt blandt munkene. Det er et problem for kirken i Finland, for der er ikke mange munke.
- I Finland bliver børnene undervist i deres egen religion i **skolen**. Der skal blot være tre børn i kommunen, for at man har ret til at blive undervist i egen religion i skolen. Derudover skal man have en læreplan, som er godkendt af skolen. Der er tretten godkendte læreplaner i forskellige religioner i Finland. Alle lærer dog også om andre religioner. Udgangspunktet er egen tro. Det betyder, at børnene kan tage deres religiøse identitet med sig i skole, og at der er ekspertise i religion for alle i skolen. Dette er særligt vigtigt for minoriteter som f.eks. den ortodokse kirke.

Dag 6: Halv fredag og guidet rundvisning i Helsinki

Første halvdel af dagen var fri. Om eftermiddagen fik vi en tre timers guidet rundtur i byen ved dansk turistguide – primært i bus. Om aftenen middag og aftensang/informationsmøde.

Dag 7: Gudstjenestebesøg i Helsinki

Om formiddagen frivillig gudstjenestedeltagelse i finsk højmesse i den lutherske domkirke i Helsinki. Efter gudstjenesten kaffe og samtale med Anna-Maija Viljanen-Pihkale, som er en af domkirkens præster. Middag på hotellet kl. 13 (i stedet for aftensmad) og fri eftermiddag med mulighed for at besøge det årlige sildemarked ved havnen. Om aftenen deltagelse i Thomas-messe i Agricola-kirken. Efterfølgende kaffe og samtale med Kati Pirrtimaa, der er præst ved kirken.

Læring fra besøg i Helsinki Domkirke:

- Domkirkepræst Anna-Maija Viljanen-Pihkale fortalte efter søndagens højmesse i Helsinki Domkirke om kirken og menighedens liv. Man følger kirkeåret som i andre lutherske kirker, men man har viet oktober måned til at handle om **skabelse og bæredygtighed**. Der hang derfor en stor installation i form af en jordklode (lavet af den britiske kunstner Luke Jerram) ned fra domkirkeloftet, og festgudstjenesten havde flotte musikalske indslag. Prædikanten var en ung kvindelig klimaaktivistisk præst fra Helsinki. De håber at få flere unge til kirke, men det er svært at trænge igennem. Kirken kunne bruge flere frivillige, selvom en del studerende fra det teologiske fakultet også bidrager som frivillige.

Læring fra besøg i Agricola-kirken:

- Vi var imponerede over de **mange frivillige**, der deltog i afviklingen af gudstjenesten. Musikere og koordinator var deltidsansatte, præsten Kati Pirrtimaa er den eneste fuldtidsansatte. Kirken kunne ikke fungere uden de frivillige. Alle, der ønsker at være frivillig, får en opgave. Menigheden får penge fra Helsinki Stift, derudover samles der penge ind til drift.
- **Thomas-messen** er udviklet i Agricola-kirken, men findes også i andre byer, fx i Tampere, men der typisk kun én gang om måneden eller sjældnere. I Helsinki er der Thomas-messe hver søndag aften kl. 18.00. Det er et stort arbejde at forberede gudstjenesten, at det lykkes hver søndag er et under, for der er så mange mennesker, der deltager i gennemførelsen af gudstjenesten, og der er så mange elementer og dele, der skal gå op. Efter gudstjenesten deltog vi i kirkekaffe. En gang om måneden får man suppe inden gudstjenesten. Det diakonale er en vigtig del af menighedslivet. Der er 25 konfirmander tilknyttet Thomas-messen. Man bruger også her **"Stien"** (se ovenfor) og prøver at tilpasse den kirkens særlige menighed. Den officielle holdning i Den finske lutherske kirke er, at man skal være døbt for at deltage i nadveren, ved Thomas-messen er alle dog velkomne til nadver. Thomas-messen er en "ekstra" menighed i den evangelisk-lutherske kirke.

Dag 8: Tampere

Om formiddagen besøg i littala Glasværk. Derefter indkvartering på Scandic Tampere Hämeenpuistu i Tampere. En gruppe besøgte TV-tårnet, mens en anden gruppe besøgte byens domkirke og Kaleva Kirke. Middag på hotellet og aftensang.

Dag 9: Tampere og hjemrejse

Om formiddagen besøg i Den gamle Kirke i Tampere og samtale med ledende præst Kati Eloranta m.fl. Efterfølgende besøg i Kaleva Kirke, oplæg om "Marhaban Center" og tur op i kirkens tårn. Sidst på eftermiddagen kørte vi mod Turku, og kl. 21 sejlede vi mod Stockholm efter indkvartering på færgen.

Læring fra besøg i Den gamle Kirke i Tampere:

- Vi hørte, at deltagerantallet i **konfirmationsforberedelsen** i Tampere daler langsomt. I 2024 deltager 66,5 % - for 20 år siden var det 90 %. I Tampere er der mange alternative varianter af konfirmandlejrene (dagslejr uden overnatning, lejr for handicappede, lejr for socialt udfordrede, lejr for unge med indlæringsvanskeligheder, lejr i Yorkshire). Prisen for at deltage i konfirmandlejren er 184 Euro. Hvis man er økonomisk svært stillet, kan man søge om økonomisk tilskud. Det vigtigste i lejrarbejdet er de lidt ældre ungledere.
- Vi hørte om **konfirmandlejren i Yorkshire**, hvor man er sammen med konfirmander fra en menighed i Manchester. Denne koster 1.300 Euro at deltage i. Undervisningen foregår på finsk, men samtalerne med de engelske konfirmander foregår på engelsk. Porvoo-aftalen gør det muligt at samarbejde omkring konfirmandarbejdet. Det var en meget stor oplevelse for dem, der deltog på denne konfirmandlejr: "Nogle gange må man rejse langt væk for at blive opmærksom på det, der er lige foran," som en af deltagerne udtrykte det. Samarbejdet omkring disse konfirmandlejre startede i 2005. Den først lejr i Yorkshire fandt sted i 2008. Det er fortrinsvis konfirmander fra velstillede familier, der deltager. Lederne bliver typisk hængende i menigheden, og ofte integreres de i ungdomsarbejdet i Kaleva Kirke.
- Det var interessant at opdage hvor grundigt **ung-lederne** blev forberedt til opgaven: Unglederne på konfirmandlejrene får to år med ledertræning. De mødes én gang om ugen og deltager i to lejre. Efter to år som ung-leder på konfirmandlejrene kan de "avancere" og blive assistent på konfirmandlejrene. Man mødes månedligt og deltager i to lejre, hvor man taler og undervises om lederskab. Som assistent leder man en bibelstudiegruppe og har ansvar for en konfirmandgruppe på lejrene. Assistenterne arrangerer aftenprogram og øvrige aktiviteter og skal fortælle lidt af deres egen troshistorie til aftenandagterne. De fortalte, at traditionen med lejrene går tilbage til 1950'erne – den ældste fandt sted i 1937. Efter krigen købte menighederne lejrbygninger. Tampere Sogn ejer selv tre.
- Den gamle kirke i Tampere har været hjemsted for **den internationale menighed** siden 1990'erne. Medlemmerne af menigheden kommer fra hele verden og fra forskellige konfessioner. Sproget er engelsk, og der er økumeniske elementer i gudstjenesten. I 1980'erne blev båndene til den anglikanske kirke tættere. Og gudstjenesten følger i dag den anglikanske kirkes liturgi, som ligger tæt på den lutherske. Kati Elorante, som er lutheraner, er kirkens ledende præst. Diakonen er en anglikaner. Én gang om måneden kommer en præst fra den anglikanske kirke i Helsinki og holder gudstjeneste. Samarbejdet med den anglikanske kirke har været frugtbar, men ikke uden komplikationer. Kati Eloranta er godkendt som præst af den anglikanske kirke, men kan ikke invitere lutherske præster til at komme og prædike, hvis ikke de er godkendt af den ledende præst fra den anglikanske kirke. Den lutherske kirke agerer ikke på samme måde over for anglikanerne. Der er et stort **diakonalt arbejde** i Den gamle kirke med "åben kirke" tre dage om ugen. Der er også samarbejde med kommunen om kursus for unge uden for arbejdsmarkedet.

Læring fra besøg i Marhaban Center i Kaleva Kirke, Tampere:

- Marhaban Center i Kaleva Kirke blev etableret i 2017. **101 forskellige nationaliteter** kommer i centeret. Der er over tusind besøgende, når centret har åbent tirsdag til torsdag fra kl. 13-16. Aktiviteterne organiseres af frivillige. Der er flere end 50 frivillige. Man har gode relationer til organisationer, der arbejder med flygtninge og til missionsorganisationer. Alle er velkomne uanset baggrund. Der er også religiøst program, som det er frivilligt at deltage i.
- Kirkerne i Tampere har en **madbank**. I alt 74 butikker og restauranter donerer mad til madbanken.
- Provsten fortalte, at Tampere sogn har 38.000 medlemmer. Det svarer til 55 % af byens indbyggere. Der er fem kirker med forskellige profiler. Der er mere end 70 ansatte i sognet, 14 af dem er præster. Der er også en svensktalende kirke med 800 medlemmer og en ortodoks kirke med cirka 5000 medlemmer. Der er et aktivt økumenisk arbejde i byen. Der er **mange ansatte** i kirkerne nu, men fra 2035 vil situationen være anderledes på grund af dårligere økonomi. Alligevel er han håbefuldt takket være det store diakonale arbejde både i Den gamle kirke og i Marhaban Center.

Dag 10: Hjemrejse

Tidligt om morgenen ankom vi til Sverige og fortsatte rejsen med bus med pauser undervejs. I løbet af dagen blev evalueringsskemaer udleveret og udfyldt. Vi ankom planmæssigt til Herning og Viborg sidst på aftenen, selvom vi rendte ind i en del trafik på de danske motorveje.

Opfølgning

Deltagerne blev i løbet af rejsen opfordret til at tage billeder, som efterfølgende deles. Stiftspræsten udarbejder en powerpoint-præsentation, som deltagerne kan tage udgangspunkt i, hvis de ønsker at fortælle om rejsen i sognet eller i andre sammenhænge. Denne rapport opsamler program, evaluering og de væsentligste læringspunkter.

Deltagernes evaluering

På hjemrejsen blev et evalueringsskema udleveret til alle deltagere. Alle besvarelser kan ses i bilag a. Evalueringen afslører stor tilfreds med rejsen på alle parametre. Særligt kirkebesøgene har folk været glade for, men fællesskabet blev også vurderet helt i top. Balancen mellem fritid og program har for de fleste været fin, og der blev også sat pris på morgen- og aftensang. Rejseledelse samt hotel-, mad- og busstandard var der også tilfredshed med. Dog blev det af flere bemærket, at det var et minus, at varmesystemet var i stykker på hotellet i Helsinki. Prisen opfattes af de fleste som i orden, selvom nogle mener, at den var i den dyre ende. Flere skriver positivt om vores buschauffør Kenneth.

Rejseledernes evaluering

Ligesom deltagerne er rejselederne (Torill Nina Puntervold Kristensen og Peter Fischer-Nielsen) også særdeles godt tilfredse med rejsen. I udgangspunktet var det meningen, at vi skulle være tre rejseledere, da også Gert-Oluf Schwarz Lausten var med til at planlægge rejsen. Men på grund af deltagerantallet valgte Gert-Oluf at trække sig for at få økonomien til at hænge bedre sammen. Det var dog godt at have ham med i planlægningen forud for rejsen. Det var passende at være to til at dele selve rejselederansvaret.

Vi arrangerede stiftsrejsen sammen med Unitas Rejser og havde et godt samarbejde med rejsekonsulent Torgunn Skov undervejs. Unitas Rejser tog bl.a. hånd om programtryk, reservationer, tilmelding, kontakt til rejsedeltagere og økonomistyring.

Vi er glade for, at det lykkedes at gennemføre en rejse, hvor der var stort fokus på mødet med andre kirker. Vi er overvældede over, hvor godt vi blev modtaget alle steder. Mange repræsentanter fra kirkerne var mødt op og satte meget tid af til os, ligesom vi også flere steder blev inviteret på mad eller kaffe. Vi noterer med tilfredshed, at netop kirkebesøgene scorer højt i deltagernes evalueringer.

Et andet mål, som virkelig lykkedes, var at skabe et godt socialt fællesskab på turen. Der var en god harmoni i gruppen. Alle bidrog til fællesskabet, og det virkede til, at alle havde det selskab, de havde behov for. Også fællesskabet scorede højt i evalueringen.

Der bruges mange ressourcer på at arrangere sådan en tur, men når det lykkes, er det det hele værd. Og forhåbentlig er det muligt at finde ressourcer til igen at arrangere en stiftsrejse om to år. Til den tid vil det være gavnligt at skele til denne rapport og til evalueringerne med alle de gode, konstruktive forslag og kommentarer samt ideer til nye rejsemål.

Viborg, 15. oktober 2024
Torill Nina Puntervold Kristensen
Peter Fischer-Nielsen

Bilag a: Rejsedeltagernes evaluering

Herunder følger samtlige svar af i alt 18 spørgeskemabesvarelser (af 18 mulige). Enkelte ord, som ikke kunne tydes, er ikke taget med.

Hvad var din overordnede oplevelse af at være med på rejsen?

"Det var en rigtig god oplevelse" – "Meget god" – "Dejlig tur med passende info i bussen og spændende oplevelser" – "Godt tilrettelagt program. Svarer fuldt ud til mine forventninger" – "En god rejse med et varieret program" – "Det var en god tur" – "Rigtig god" – "En rigtig god tur, hvor vi blev klogere på svensk og finsk kirkeliv" – "Godt selskab, spændende besøg, flot vejr" – "Meget god. Og når jeg udfylder dette spørgeskema, er det under dette helhedsindtryk" – "Skønt – fremragende" – "Meget god" – "God oplevelse" – "En rigtig god oplevelse, også selvom jeg er lægmand" – "En anderledes rejse, men spændende og lærerig" – "Det gode fællesskab trods vores forskelligheder, vejret, flotte efterårsfarver" – "Rigtig god. Meget lærerig og fuld af fine oplevelser" – "Meget, meget positiv"

Hvad var højdepunkterne på rejsen?

"Besøg i smukke kirker med fortællinger om kirkerne og om sociale forhold. Vasa-museet" – "Kirker og deres fortællinger om konfirmandundervisning" – "Kirkerne og mødet med de mange værter" – "Kirkebesøgene" – "De forskellige kirker vi så – og fortællingerne om menighedslivet" – "Debatter" – "Thomas-messen og dagen i Tampere, deres engagement i konfirmand- og flygtningearbejdet" – "Mødet med kirkefolk" – "Besøgene i Tampere og Kirkens Hus og samtalen med den ortodokse præst (kirkesamtaler kontra turist)" – "Der var mange – især kirkerne" – "Slottet i Turku" – "Absolut dagene i Helsinki, men jeg er glad for, at vi var i Stockholm og fik lejlighed til at se Vasa-skibet" – "Domkirken i Helsinki (gudstjeneste), Klippekirken, Runeberg-museet, Agricola-kirken, Thomas-gudstjeneste, Uspenski-katedralen" – "Gudstjenesten i domkirken og Agricola-kirken, besøg i Klippekirken, Runeberg-Museet, udsigt fra "tårnet", littala Glasværk" – "Sidste dags fantastiske program" – "Foredraget i Kirkens Hus i Helsinki, Kaleva-kirken"

Hvad var lavpunkterne?

"De er svære at finde" – "Lukkede steder" – "Slotsbesøget hvor det var op og ned, ud og ind – lidt kedeligt" – "Trapperne?" – "Spørgelysten var indimellem rigelig fra deltagerne i gruppen" – "Der var rigeligt med spørgsmål" – "Den evigt gentagne buffet i Helsinki. Det kolde hotel" – "Dessertbordet i Helsinki"

Hvordan oplevede du fællesskabet?

"Rummeligt og omsorgsfuld. Altid tilbud om følgeskab til oplevelser og byvandring" – "Svagt i begyndelsen – godt til slut" – "Interessant, venligt, let at falde ind, imødekommende" – "God mulighed for at snakke med alle" – "Fint fællesskab" – "Dejligt fællesskab, kunne snakke med alle" – "Åben og ærlig, man delte gerne ud af sin viden" – "Helt perfekt" – "Godt og fint" – "Godt og med det udbytte, som forskelligheden giver" – "Godt og varmt" – "Virkelig godt" – "Åbent og vedkommende" – "Et rigtig godt fællesskab, hvor man kunne tale med alle deltagerne" – "Trods vores forskellige baggrunde var der meget hurtigt et godt fællesskab i gruppen" – "Rigtig god" – "Helt fint. Stor hjælpsomhed" – "Varmt og trygt uden klikedannelse. Stor erfaringsudveksling"

Hvordan oplevede du balancen mellem planlagt program og fritid?

"Det var fint. Der var altid mulighed for at vælge til og fra" – "God" – "Passende og relevant" – "OK" – "Fin balance – ro og alligevel aktiv" – "Fint" – "Meget passende" – "OK" – "God balance" – "Lidt for meget fritid, selvom jeg har nydt det" – "Ret passende" – "Godt" – "OK" – "Programmet var tæt, men OK tid til at restituere" – "Det synes jeg var rigtig fint" – "Det var rigtig fint" – "OK, måske lidt for meget fritid" – "God balance"

Hvordan oplevede du morgen- og aftensang?

"Det var så fint" – "Meget fint" – "Dejligt" – "Fin begyndelse og slutning på dagen" – "God og nødvendig ramme om fællesskabet. Tak for det!" – "Fint" – "Fint" – "Det var så godt, at de gange det glippede, savnede jeg det" – "Fornemt – tak!" – "Godt og medvirkende til godt fællesskab" – "Godt" – "Gav en virkelig god ramme om hele turen" – "Fint for mig. Jeg er vant til at synge" – "Det var dejligt, det giver også et fint samvær" – "Det var hyggeligt, måske for få sange" – "Dejligt. Måske kunne vi læse med på bønnerne og synge en salme mere" – "Lidt for hurtigt overstået. Savnede fælles fadervor. Gerne morgensang med vores værter"

Hvad synes du om rejsledernes måde at lede rejsen på?

"De gjorde det godt, var altid rolige og gode til at rumme alle" – "God" – "Særdeles venligt, kompetent, fleksibelt" – "OK" – "Til UG" – "Fint. Dejligt med tolk" – "Fint" – "På en skala fra 1 til 10, var det 12 – det gælder også buschaufføren" – "Godt, fint med to til at deles" – "Fornemt – tak for jeres store indsats hele vejen – og for turen" – "Rigtig godt – præget af god forberedelse" – "God" – "Virkelig godt. Stort arbejde" – "I har begge et myndigt, men samtidig venligt og imødekomende væsen" – "Det var rigtig fint, det var tydeligt, at de havde gjort et godt hjemmearbejde, alt virkede veltilrettelagt" – "Den var helt perfekt. I gjorde det begge så godt" – "Rigtig fint. Gode forklaringer og 'foredrag'. Altid godt forberedt" – "Professionel – med empati og nærvær"

Hvordan oplevede du standarden på bus, indkvartering og mad?

"Standarden var god, og buschaufføren var hyggelig og rar" – "God" – "Fint og forventeligt, Kenneth (chaufføren) er over det forventede" – "Bus OK, indkvartering OK, mad OK" – "Intet at klage over" – "Fin bus og chauffør. Hoteller og mad fine" – "Fint" – "Bus super, indkvartering super – dog var det træls, at der var så koldt i restauranten i Helsingfors, maden OK" – "Meget godt!" – "Godt og trygt" – "God" – "God" – "Bus god, indkvartering god, men for lidt varme på hotel i Helsinki. Mad OK" – "Fin indkvartering, selvom de sparede på varmen de første dage i Helsinki" – "Standarden på bussen var OK, dejligt at Kenneth (chaufføren) havde lyst til at blande sig med gruppen, indkvarteringen og maden var også fint" – "Bus og indkvartering var fint. Buffetmad lidt ensformigt" – "Bussen helt ok. Indkvartering god (men koldt i Helsinki). Jeg er kørt træt i buffeter" – "Super"

Hvad synes du om prisen på rejsen?

"Den var ok" – "Kan ikke gøres billigere" – "I den høje ende, men har ikke undersøgt andre priser på rejser til Finland" – "OK" – "Lidt høj" – "OK" – "OK" – "I den høje ende – det kan afholde nogle fra at deltage" – "Måske kun en uge – for at reducere prisen lidt" – "Passende i forhold til standard. Og godt vi valgte busvejen" – "Passende" – "OK" – "OK" – "OK" – "Den var OK sammenlignet med indholdet. Dejligt at der var fuld forplejning med i turen" – "Helt i orden" – "I den høje ende" – "Lidt dyr, men passende til prisniveauet i landet og standarden"

Hvad skal vi tænke på/forbedre, inden vi udbyder næste rejse?

"Jeg kan ikke se, det kan forbedres" – "Hvordan man kommer længere ud med udbuddet på rejsen (mange har ikke hørt om det fra menighedsrådene)" – "Det kan annonceres bedre, mange sogne kendte ikke til turen" – "Overvejslen: Ligger der muligheder for blivende venskaber/genbesøg gemt i rejsemålet?" – "I har tænkt godt denne gang, så hvad mangler?" – "Udbrede til flere menighedsrådsmedlemmer, invitere kirke- og kulturmedarbejdere med"

Er der rejsemål, som du vil foreslå til en stiftsrejse?

"Bulgarien" – "Tanzania, England, Italien" – "Rom" – "For år tilbage besøgte vi migrantmenigheder i København – måske var det tide igen. Hvad med Norge?" – "Berlin, Prag, Serbien" – "Trondheim, Norge, Pilgrimssteder – det kan anbefales at se udsendelsen 'Klosterruter' på TV MidtVest" – "Tyskland eller

England” – ”Sydengland” – ”Måske Polen, Tjekkiet, Grækenland. Eller hvad med Tyrkiet?” – ”Letland, Nordtyskland, Ukraine – når krigen er slut”

Er der andet, du har lyst til at bemærke?

”Det er godt, at I ’åbner’ til kirker ude i verden, så vi ikke bare lukker os om os selv” – ”Det har været en dejlig tur – tak til jer!” – ”Dejligt at I vil lave en beskrivelse af, hvad vi har hørt og set” – ”Vi lever godt på turen – tre retter mad er måske ikke nødvendigt” – ”De aftener, hvor vi ikke var dødtrette, havde det været rart med lidt aftenhygge” – ”Savn: Et program med mere samfundspolitisk aktualitet. Mulighed: Møde med et af missionsselskaberne. Og så havde det været godt, om vi en af de sidste dage havde haft mulighed for en deling af tanker og fremtidsperspektiver” – ”Skønt med stor del fælles referencer, selvom man ikke kendte mange i forvejen” – ”Interessant at få indblik i, hvordan de forskellige kirker arbejdede” – ”Meget fin chauffør, dejlig kørsel – god at have med som rejsedeltager – han gik fint ind i flokken uden at dominere” – ”Tak for en super god tur. Vel tilrettelagt og gennemført. Er imponeret over jeres oversættelsesarbejde. Chaufføren kørte sikkert, var hyggelig og til hele tiden serviceorienteret. PS: Undskyld skriften, men der er huller i asfalten”